

Na osnovu člana 105. stav 4, člana 254. stav 3, člana 260. stav 1. tačka a) i člana 301. stav. 1. tačka e) Zakona o tržištu hartija od vrijednosti ("Službeni glasnik Republike Srpske", broj 92/06) Komisija za hartije od vrijednosti Republike Srpske, na sjednici od 30.03.2007. godine, d o n i j e l a j e

## **P R A V I L N I K**

### **O ADEKVATNOSTI KAPITALA, IZLOŽENOSTI RIZIKU, POSEBNIM REZERVAMA I LIKVIDNOSTI BROKERSKO - DILERSKOG DRUŠTVA**

#### **I OPŠTE ODREDBE**

##### **Члан 1.**

Ovim pravilnikom se propisuje način utvrđivanja pokazatelja adekvatnosti kapitala, izloženosti riziku, načinu izračunavanja i obimu posebnih rezervi, te najmanjem obimu likvidnosti koji mora obezbijediti brokersko – dilersko društvo, kao i način izvještavanja Komisije za hartije od vrijednosti Republike Srpske (u daljem tekstu: Komisija) o navedenim pokazateljima.

##### **Члан 2.**

(1) Brokersko - dilersko društvo je obavezno da posluje na način kojim se obezbjeđuje raspoloživost kapitala s obzirom na obim i vrstu poslova koje obavlja i rizik kojem je izloženo u obavljanju tih poslova.

(2) Brokersko – dilersko društvo je obavezno da, u cilju obezbjeđenja obaveza prema svojim povjeriocima, vrši usklađivanje likvidnih sredstava i obaveza, te izloženost riziku na način utvrđen ovim pravilnikom.

(3) Obaveza usklađivanja iz stava 1. i 2. ovog člana odnosi se na brokersko – dilerska društva kojima je Komisija izdala dozvolu za obavljanje poslova iz člana 62. Zakona o tržištu hartija od vrijednosti („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 92/06, u daljem tekstu: Zakon).

#### **II ADEKVATNOST KAPITALA PO OSNOVU IZLOŽENOSTI RIZICIMA U POSLOVANJU**

##### **Члан 3.**

Kapital brokersko-dilerskog društva mora uvijek odgovarati iznosu kapitala koji je potreban da bi se obezbijedilo pokriće mogućih gubitaka zbog rizika kojima je brokersko-dilersko društvo izloženo u trgovini hartijama od vrijednosti, naročito u svoje ime i za svoj račun (dilerski poslovi) i u obavljanju poslova po osnovu ugovora o organizovanju, pripremi i sprovođenju emisije hartija od vrijednosti sa obavezom njihovog otkupa od emitenta radi njihove dalje prodaje investitorima, kako bi se osigurao uspjeh upisa i uplate (poslovi preuzimanja emisije – underwriting).

#### **Члан 4.**

Kapital brokersko-dilerskog društva, u smislu ovog pravilnika, izračunava se kao zbir: osnovnog kapitala, emisione premije, revalorizacionih rezervi, rezervi iz dobitka, neraspoređenog dobitka i rezervisanja za opšte rizike, umanjen za gubitak do visine kapitala i sopstvene akcije.

#### **Члан 5.**

Izloženost riziku izračunava se u odnosu na ulaganje u hartije od vrijednosti čiji je imalac brokersko-dilersko društvo, kao i u odnosu na vrijednost potraživanja i obaveza brokersko-dilerskog društva, čija vrijednost ili veličina utiče na ukupnu aktivu, a time i na vrijednost kapitala brokersko-dilerskog društva.

#### **Члан 6.**

(1) Potreban kapital za poslove iz člana 3. ovog pravilnika izračunava se tako što se izloženost riziku množi odgovarajućim ponderima:

- a) opštih i posebnih rizika promjene cijena hartija od vrijednosti,
- b) rizika docnje,
- v) rizika velike izloženosti prema pojedinom licu i s njim povezanim licima.

(2) Brokersko - dilersko društvo mora da obezbijedi odgovarajuću visinu kapitala za pokriće izloženosti rizicima iz stava 1. ovog člana.

#### **Члан 7.**

Brokersko-dilersko društvo je obavezno da, u cilju precizne identifikacije izloženosti rizicima iz člana 6. ovog pravilnika, odvojeno vodi:

- a) izloženosti u hartijama od vrijednosti čiji je imalac brokersko-dilersko društvo koje je steklo te hartije radi dalje prodaje u cilju ostvarivanja zarade kao razlike između kupovne i prodajne cijene;
- b) izloženosti iz bilansa stanja brokersko-dilerskog društva u hartijama od vrijednosti iz tačke a) ovog stava kojima je to društvo trgovalo u svoje ime, a za račun clijenata;
- v) izloženosti brokersko-dilerskog društva koje nastaju po osnovu obavljanja usluga u vezi pripreme i izvršenja distribucije hartija od vrijednosti sa obavezom otkupa.

#### **Члан 8.**

(1) Brokersko-dilerska društva moraju vrednovati pojedinačne stavke iz člana 7. na dnevnoj osnovi, u skladu sa slijedećim principima:

- a) Kada se cijena hartija od vrijednosti utvrđuje na organizovanom tržištu, vrijednost kratke pozicije utvrđuje se po posljednjoj ponuđenoj prodajnoj cijeni, a vrijednost duge pozicije se utvrđuje po posljednjoj ponuđenoj kupovnoj cijeni;
- b) Kada se cijena hartije od vrijednosti utvrđuje na finansijskom tržištu po metodi višestruke cijene tada se vrijednost pozicije utvrđuje po cijeni na zatvaranju trgovanja;

- v) Kada se cijena ne može utvrditi na jedan od navedenih načina, brokersko-dilersko društvo je dužno da utvrdi vrijednost hartije od vrijednosti u skladu sa odgovarajućim računovodstvenim standardom.

(2) Neto izloženost riziku se utvrđuje za svaku hartiju od vrijednosti u okviru trgovačkih stavki izračunavanjem razlike između duge i kratke pozicije pri trgovanju istom hartijom od vrijednosti.

#### **Члан 9.**

Konvertibilne hartije od vrijednosti mogu biti tretirane kao kamatonosne hartije od vrijednosti (obveznice) ili kao vlasničke hartije od vrijednosti, što zavisi od slijedećih kriterijuma:

- a) Ukoliko je preostalo manje od tri mjeseca do prvog dana kad se konvertovanje može izvršiti, pozicija u konvertibilnoj hartiji od vrijednosti se tretira kao pozicija u vlasničkoj hartiji od vrijednosti, a izloženost riziku po pitanju ove pozicije je predmet ponderisanja u skladu sa opštim i posebnim rizicima koji se odnose na vlasničke hartije od vrijednosti, čime se dobija potreban kapital za pokriće opštih i posebnih rizika u vezi sa konvertibilnim hartijama od vrijednosti.
- b) U svim ostalim slučajevima konvertibilne hartije od vrijednosti mogu se tretirati bilo kao vlasnička hartija od vrijednosti ili kao kamatonosna hartija od vrijednosti i potreban kapital se računa u skladu s tim.

#### **Члан 10.**

(1) Za sve dužničke hartije od vrijednosti, kojima trguje brokersko-dilersko društvo, mora biti izračunat potreban kapital za pokriće izloženosti posebnim i opštim rizicima promjene cijena hartija od vrijednosti.

(2) Pod posebnim rizicima iz stava 1. ovog člana podrazumijevaju se rizici u vezi sa emitentom dužničkih hartija od vrijednosti, dok se pod opštim rizicima iz tog stava podrazumijevaju rizici u vezi sa opštim nivoom kamatnih stopa.

(3) Potreban kapital za pokriće izloženosti opštim i posebnim rizicima je zbir potrebnog kapitala za pokriće izloženosti opštim rizicima i potrebnog kapitala za pokriće izloženosti posebnim rizicima.

#### **Члан 11.**

(1) Potreban kapital za pokriće izloženosti posebnim rizicima je zbir svih neto izloženosti u dužničkim hartijama od vrijednosti koje su pomnožene odgovarajućim ponderima.

(2) Kapital potreban za pokriće izloženosti posebnim rizicima za svaku dužničku hartiju od vrijednosti računa se tako što se neto izloženost, kao razlika između duge i kratke pozicije u toj hartiji, množe sa odgovarajućim ponderima, a zatim sabira.

(3) Izloženost u dužničkim hartijama od vrijednosti izdatim od strane brokersko-dilerskog društva ne uzima se u obzir pri izračunavanju potrebnog kapitala.

(4) Prilikom izračunavanja potrebnog kapitala za neto izloženosti u pojedinačnim dužničkim hartijama od vrijednosti, koriste se slijedeći ponderi u skladu sa kategorijama emitenata:

- a) grupa bez posebnih rizika - ponder od 0% se koristi za sve dužničke hartije od vrijednosti čiji je emitent Centralna banka Bosne i Hercegovine, Republika Srpska, Centralna banka ili vlada države članice Evropske Unije ili države članice OECD, Svjetska banka ili Međunarodni monetarni fond, ili koje su obezbijedene neopozivom безусловnom garancijom naplativom na prvi poziv izdatom od Centralne banke Bosne i Hercegovine, Republike Srpske, Centralne banke ili vlade države članice EU ili države članice OECD, Svjetske banke ili Međunarodnog monetarnog fonda, bez obzira na ročnost;
- b) nisko rizična grupa:
- 1) ponder od 0,25% - koristi se za dužničke hartije od vrijednosti sa rokom dospijeaća do šest mjeseci: čiji je emitent ili davalac neopozive безусловne garancije naplative na prvi poziv, centralna banka ili vlada drugih država, hartije od vrijednosti banka sa sjedištem u nekoj od država članica EU ili država članica OECD, hartije od vrijednosti sa garancijom banaka sa sjedištem u nekoj od država članica EU ili država članica OECD, hartije od vrijednosti čiji je emitent jedinica lokalne samouprave u državi članici EU, hartije od vrijednosti sa drugim jemstvima vlada i centralnih banaka država članica EU i OECD, hartije od vrijednosti multilateralnih razvojnih banaka ili sa gatancijama mulčtilateralnih razvojnih banaka, te druge hartije od vrijednosti sa rokom dospijeaća do šest mjeseci ako je emitent tih hartija od vrijednosti dobio najviši kreditni rejting od najmanje dvije međunarodne rejting agencije;
  - 2) ponder od 1% - koristi se za dužničke hartije od vrijednosti sa rokom dospijeaća između 6 mjeseci i 24 mjeseca čiji je emitent, ili davalac neopozive безусловne garancije naplative na prvi poziv, centralna banka ili vlada drugih država, hartije od vrijednosti banaka sa sjedištem u državi članici EU ili državi članici OECD, hartije od vrijednosti sa garancijom banaka sa sjedištem u državi članici EU i OECD, dužničke hartije od vrijednosti čiji je emitent jedinica lokalne samouprave u državi članici EU, hartije od vrijednosti multilateralnih razvojnih banaka, ili hartije od vrijednosti emitovane pod garancijom multilateralnih razvojnih banaka i druge dužničke hartije od vrijednosti sa rokom dospijeaća između šest mjeseci i 24 mjeseca ako je emitent tih hartija od vrijednosti dobio najviši kreditni rejting od najmanje dvije međunarodne rejting agencije;
  - 3) ponder od 1,6% - koristi se za hartije od vrijednosti sa rokom dospijeaća dužim od 24 mjeseca čiji je emitent, ili davalac neopozive безусловne garancije naplative na prvi poziv, centralna banka ili vlada drugih država, hartije od vrijednosti banaka sa sjedištem u državama članicama EU ili država članica OECD, hartije od vrijednosti emitovane sa garancijom banaka sa sjedištem u državama članicama EU i OECD, dužničke hartije od vrijednosti čiji je emitent jedinica lokalne samouprave u državi članici EU, hartije od vrijednosti multilateralnih razvojnih banaka ili hartije od vrijednosti emitovane sa garancijom multilateralnih banaka i druge dužničke hartije od vrijednosti sa rokom dospijeaća dužim od 24 mjeseca ako je emitent tih hartija od vrijednosti dobio najviši kreditni rejting od najmanje dvije međunarodne rejting agencije;
- v) drugi emitenti - ponder od 8% se koristi za sve druge dužničke hartije od vrijednosti.

(5) Brokersko-dilersko društvo može klasifikovati emitenta dužničke hartije od vrijednosti u jednu od nisko rizičnih grupa ako emitent ili davalac garancije priloži dokaz da ispunjava uslove za takvu klasifikaciju.

(6) Davalac garancije ispunjava uslove ako:

- a) brokersko-dilersko društvo, u slučaju nemogućnosti emitenta dužničke hartije od vrijednosti da ispuni svoju obavezu, može naplatiti svoje potraživanje direktno od davaoca garancije, a ne od emitenta,
- b) se davalac garancije obavezuje da izvrši sva plaćanja u vezi sa dužničkom hartijom od vrijednosti,
- v) je garancija pravosnažna tj. može se realizovati i pravnom prinudom,
- g) davalac garancije pripada rizičnoj grupi kvalitetnijoj od rizične grupe kojoj pripada emitent dužničkih hartija od vrijednosti.

## **Члан 12.**

(1) Potreban kapital za pokriće izloženosti opštim rizicima u vezi sa dužničkim hartijama od vrijednosti izračunava se na osnovu roka dospijea i nominalne kamatne stope.

(2) Neto izloženosti u dužničkim hartijama od vrijednosti utvrđene u skladu sa članom 11. stav 4. ovog pravilnika iskazuju se na način utvrđen u slijedećoj tabeli, pri čemu se duge i kratke pozicije u dužničkim hartijama od vrijednosti klasifikuju prema roku dospijea i kamatnoj stopi. Hartije od vrijednosti sa fiksnom kamatnom stopom se klasifikuju s obzirom na vrijeme preostalo do dospijea, a hartije od vrijednosti sa promjenljivom kamatnom stopom prema vremenu koje je preostalo do slijedećeg vrednovanja, pri čemu beskuponske i nisko kuponske hartije treba svrstati u kolonu V.

Grupa	Vrijeme do dana dospjeca		Ponder
	Nominalna kamatna stopa > 3%	Nominalna kamatna stopa < 3%	
A	B	V	G
1	do 1 mjesec	do 1 mjesec	0,00
	1 - 3 mjeseca	1 - 3 mjeseca	0,20
	3 - 6 mjeseci	3 - 6 mjeseci	0,40
	6 - 12 mjeseci	6 - 12 mjeseci	0,70
2	1 - 2 godine	1 - 1,9 godina	1,25
	2 - 3 godine	1,9 - 2,8 godina	1,75
	3 - 4 godine	2,8 - 3,6 godina	2,25
3		3,6 - 4,3 godine	2,75
	4 - 5 godina	4,3 - 5,7 godina	3,25
	5 - 7 godina	5,7 - 7,3 godina	3,75
	7 - 10 godina	7,3 - 9,3 godina	4,50
	10 - 15 godina	9,3 - 10,6 godina	5,25
	15 - 20 godina	10,6 - 12,0 godina	6,00
	preko 20 godina	12,0 - 20,0 godina	8,00
	preko 20 godina	12,50	

(3) Kratke pozicije i duge pozicije u različitim dužničkim hartijama od vrijednosti izravnavaju se tako što se uzima manja vrijednost između duge i kratke pozicije. Potreban kapital se izračunava sabiranjem slijedećih iznosa:

- a) 10% iznosa izravnatih, ponderisanih izloženosti riziku u svim klasama;
- b) 40% izravnatih, ponderisanih izloženosti riziku u grupi 1;
- v) 30% izravnatih, ponderisanih izloženosti riziku u grupi 2;
- g) 30% izravnatih, ponderisanih izloženosti riziku u grupi 3;
- d) 40% izravnatih, ponderisanih izloženosti riziku između grupa 1 i 2 i između grupa 2 i 3;
- đ) 150% izravnatih, ponderisanih izloženosti riziku između grupa 1 i 3;
- e) 100% preostalih neizravnatih, ponderisanih izloženosti između grupa 1 i 3.

(4) U okviru klase sve neto duge i sve neto kratke pozicije u pojedinoj dužničkoj hartiji od vrijednosti, prethodno se izravnavaju u skladu sa stavom 3. ovog člana, a zatim se množe odgovarajućim ponderom u koloni G.

(5) Nakon toga se izračunava izravnata ponderisana izloženost riziku u okviru grupe sabiranjem neizravnatih dugih izloženosti riziku, pri čemu manja od tih suma predstavlja izravnatu ponderisanu izloženost grupe.

(6) U slijedećoj fazi izračunava se neizravnata ponderisana izloženost grupe koja predstavlja razliku između vrijednosti suma neizravnatih dugih i kratkih pozicija.

(7) Na kraju, vrši se izravnavanje izloženosti između grupa na isti način i neizravnate ponderisane izloženosti množe se ponderima iz stava 3.

### **Члан 13.**

(1) Vlasničke hartije od vrijednosti su akcije.

(2) Kapital potreban za trgovanje vlasničkim hartijama od vrijednosti predstavlja zbir potrebnog kapitala za pokriće izloženosti opštim i posebnim rizicima, pri čemu su posebni rizici - rizici u vezi sa emitentom vlasničke hartije od vrijednosti, a opšti rizici su rizici u vezi sa uslovima na tržištu kapitala.

(3) Brokersko-dilersko društvo je dužno da sabere duge pozicije i kratke pozicije u svim vlasničkim hartijama od vrijednosti, a zbir vrijednosti izloženosti riziku u svim vlasničkim hartijama od vrijednosti je ukupna bruto izloženost riziku brokersko-dilerskog društva.

(4) Brokersko-dilersko društvo je dužno da oduzme kratke pozicije u svim vlasničkim hartijama od vrijednosti od dugih pozicija u svim vlasničkim hartijama od vrijednosti, a apsolutna vrijednost razlike dobijene na ovaj način je ukupna neto izloženost riziku brokersko-dilerskog društva.

(5) Potreban kapital za pokriće izloženosti posebnim rizicima treba da iznosi 4% od ukupne bruto izloženosti izračunate u skladu sa stavom 3. ovog člana.

(6) Potreban kapital za pokriće izloženosti opštim rizicima treba da iznosi 8% od ukupne neto izloženosti izračunate u skladu sa stavom 4. ovog člana.

### **Члан 14.**

(1) Na izračunavanje potrebnog kapitala za pokriće izloženosti riziku koja proizlazi iz slučaja kad brokersko-dilersko društvo preuzima obavezu da kupi hartije od vrijednosti na osnovu ugovora o organizovanju distribucije hartija od vrijednosti sa obavezom otkupa (preuzimanje emisije – underwriting) shodno se primjenjuju članovi 11. do 13. ovog pravilnika.

(2) Brokersko-dilersko društvo dužno je da izračuna neto izloženost riziku kad obavlja poslove iz stava 1. ovog člana tako što od iznosa obaveza koje je preuzelo ugovorom o pokroviteljstvu emisije oduzima onaj dio izloženosti koji je već prenijelo na treća lica koja su kupila hartije od vrijednosti ili su se obavezala da ih kupe.

(3) Izloženost riziku u hartijama od vrijednosti iz stava 1. ovog člana uključuje se u izračunavanje potrebnog kapitala u skladu sa odredbama ovog pravilnika od dana kad je brokersko-dilersko društvo preuzelo obavezu.

### **Члан 15.**

(1) Brokersko-dilersko društvo je dužno da izračuna izloženost riziku koja proističe iz potraživanja koja su dospjela za naplatu, a koja nisu naplaćena ili nisu naplaćena u cjelosti (izloženost riziku docnje).

(2) Izloženost riziku docnje uključuje izloženosti po osnovu transakcija brokersko-dilerskog društva obavljenih za sopstveni račun i izloženosti po osnovu transakcija brokersko-dilerskog društva obavljenih za tuđi račun, pri čemu transakcije obavljene za tuđi račun uključuju izloženost prema drugoj ugovornoj strani, kao i izloženost prema klijentu iz te transakcije.

(3) Da bi se izračunao potreban kapital za pokriće izloženosti riziku docnje brokersko-dilersko društvo je dužno da izračuna gubitak po osnovu kursnih razlika ili razlike u cijeni koji je nastupio uslijed docnje druge ugovorne strane.

(4) Brokersko-dilersko društvo je dužno da izračuna gubitak po osnovu kursnih razlika ili razlike u cijeni iz stava 3. ovog člana kad je pri kupovini hartija od vrijednosti razlika između trenutne tržišne cijene i ugovorene cijene pozitivna ili kad je pri prodaji hartija od vrijednosti razlika između trenutne tržišne cijene i ugovorene cijene negativna.

(5) U cilju izračunavanja potrebnog kapitala za pokriće izloženosti riziku docnje gubici po osnovu kursnih razlika iz stava 3. ovog člana se množe odgovarajućim ponderom s obzirom na vrijeme koje je prošlo od dana dospelosti potraživanja, na slijedeći način:

Odlaganje	Ponder
manje od 5 dana	0%
od 5 do 15 dana	8%
od 16 do 30 dana	50%
od 31 do 45 dana	75%
preko 45 dana	100%

#### **Члан 16.**

Izloženost brokersko-dilerskog društva prema jednom licu, odnosno prema više povezanih lica jeste zbir svih potraživanja i uslovnih potraživanja prema tom licu, odnosno licima, vrijednosti ulaganja u hartije od vrijednosti tog lica i vrijednosti udjela brokersko-dilerskog društva u kapitalu tog lica.

#### **Члан 17.**

(1) Izloženost riziku brokersko-dilerskog društva prema jednom licu, odnosno prema više povezanih lica ne smije prelaziti 25% kapitala brokersko-dilerskog društva.

(2) Izuzetno od stava 1. ovog člana, izloženost riziku brokersko-dilerskog društva prema licu koje je u odnosu prema tom brokersko-dilerskom društvu posredno ili neposredno matično društvo, odnosno prema kome je to brokersko-dilersko društvo posredno ili neposredno matično društvo, odnosno prema licu koje ima isto matično društvo kao i to brokersko-dilersko društvo, ne smije prelaziti 20% kapitala brokersko-dilerskog društva.

(3) Ako brokersko-dilersko društvo pređe najveću dozvoljenu izloženost iz stava 1, odnosno 2. ovog člana, na osnovu spajanja dva pravna lica, odnosno iz drugih razloga na koje ne može uticati - dužno je da o tome odmah obavijesti Komisiju.

(4) Uz obavještenje iz stava 3. ovog člana, brokersko-dilersko društvo prilaže opis mjera koje će preduzeti radi usklađivanja sa stavom 1, odnosno 2. tog člana i rokove u kojima će ih preduzeti.

#### **Члан 18.**

(1) Kod izračunavanja izloženosti riziku, kad je dva ili više lica povezano tako da jedno lice na osnovu učešća u kapitalu ili po drugom osnovu učestvuje sa najmanje 25%



prava glasa u upravljanju drugog lica, takva lica za brokersko-dilersko društvo predstavljaju jedan rizik i smatraju se jednim licem.

(2) Jedna stavka izloženosti riziku odnosi se na neto izloženost u pojedinoj hartiji od vrijednosti ili potraživanju.

(3) Neto izloženost riziku se utvrđuje posebno za svaku hartiju od vrijednosti izračunavanjem razlike između duge i kratke pozicije u toj hartiji od vrijednosti.

#### **Члан 19.**

Kad utvrđuje izloženost riziku u vezi sa obavljanjem poslova iz člana 62. stav 1. tačke. d) i đ) i Zakona, brokersko-dilersko društvo izračunava neto izloženost riziku na taj način što od svojih obaveza oduzima onaj dio izloženosti riziku koji je to društvo već prenelo trećim licima koja su kupila ili preuzela obavezu da kupe određenu hartiju od vrijednosti.

#### **Члан 20.**

(1) Kad hartija od vrijednosti ima zvaničnu berzansku cijenu, pri izračunavanju izloženosti riziku stavke se vrednuju po berzanskoj cijeni na zatvaranju trgovanja.

(2) Ako hartija od vrijednosti nema zvaničnu berzansku cijenu, cijena na zatvaranju izloženosti koristi se kao tržišna cijena te hartije od vrijednosti.

(3) Kratke pozicije se vrednuju po posljednjoj ponuđenoj prodajnoj cijeni, dok se duge pozicije vrednuju po posljednjoj ponuđenoj kupovnoj cijeni.

(4) Ako tržišna vrijednost hartije od vrijednosti ne može da se utvrdi, brokersko-dilersko društvo je dužno da vrednuje određenu stavku na drugi način uzimajući u obzir odgovarajući računovodstveni standard.

(5) Knjigovodstvena vrijednost označava ukupnu knjigovodstvenu vrijednost jedne bilansne stavke koja nije umanjena za posebne rezerve.

#### **Члан 21.**

Slijedeće stavke ne uključuju se u izračunavanje izloženosti:

- a) stavke koje su već oduzete od kapitala kao odbitne stavke;
- b) izloženost riziku koja postoji za vrijeme regularnog roka za ispunjenje obaveze koja proizlazi iz posla u kojem se ispunjenje obaveze ne može odlagati;
- v) izloženost riziku brokersko-dilerskog društva prema Republici Srpskoj, Centralnoj banci Bosne i Hercegovine, državama članicama EU i državama članicama OECD, Međunarodnom monetarnom fondu i Svjetskoj banci, kao i izloženosti riziku koje su obezbijeđene neopozivom garancijom isplativom na prvi poziv ili hartijama od vrijednosti koje izdaju ove države, odnosno institucije;
- g) vanbilansne stavke ili poslovi koje brokersko-dilersko društvo može otkazati, ili poslovi koje bi to društvo moglo da obavi ako se njihovim izvršenjem ne bi prešla granica maksimalne dozvoljene izloženosti;

- d) izloženosti riziku koje su na odgovarajući način obezbijeđene bankarskim depozitom u banci sa sjedištem u Republici Srpskoj, državi članici EU i državi članici OECD, ako taj bankarski depozit ispunjava slijedeće uslove:
- 1) da je izričito navedeno u ugovoru o bankarskom depozitu da su sredstva u tom depozitu predmet zaloge za obezbeđenje ispunjenja obaveze prema brokersko-dilerskom društvu;
  - 2) da je brokersko-dilersko društvo jedino ovlašćeno lice za naplatu potraživanja iz sredstava koja se nalaze u depozitu;
  - 3) da je jedini uslov za aktiviranje ove vrste obezbjeđenja neispunjenje obaveze prema brokersko-dilerskom društvu.

#### **Члан 22.**

(1) Brokersko-dilersko društvo može smanjiti svoju ukupnu izloženost riziku ili dio te izloženosti prema pojedinom licu ako treće lice pruži neopozivu garanciju isplativu na prvi poziv ili drugo odgovarajuće obezbjeđenje istog kvaliteta da će obaveza tog lica biti ispunjena u roku ili ako je potraživanje prema tom licu obezbijeđeno zalogom na hartijama od vrijednosti čiji je emitent treće lice, ako ta lica nisu povezana lica iz člana 18. ovog pravilnika.

(2) Davalac garancije ispunjava uslove ako:

- a) brokersko - dilersko društvo može, u slučaju nemogućnosti emitenta hartije od vrijednosti da ispunji svoju obavezu, naplatiti svoje potraživanje direktno od davaoca garancije, a ne od emitenta,
- b) se davalac garancije obavezuje da izvrši sva plaćanja u vezi sa dužničkim hartijama od vrijednosti,
- v) je garancija pravosnažna tj. može se realizovati i pravnom prinudom,
- g) davalac garancije pripada rizičnoj grupi kvalitetnijoj od rizične grupe kojoj pripada emitent dužničkih hartija od vrijednosti.

(3) Hartije od vrijednosti iz stava 1. ovog člana moraju biti predmet trgovine na organizovanom tržištu i njihova tržišna vrijednost ne može biti manja od dvostruke vrijednosti obezbijeđenog potraživanja.

#### **Члан 23.**

(1) Brokersko-dilersko društvo je dužno da Komisiji dostavlja mjesečne izvještaje o izloženosti riziku koji se sastavljaju u skladu sa ovim pravilnikom i koji sadrže sve velike izloženosti i njihov iznos prema stanju na dan posljednjeg dana u mjesecu za koji se dostavlja izvještaj, a u roku od 8 dana od isteka tog mjeseca.

(2) Velika izloženost riziku brokersko-dilerskog društva jeste izloženost brokersko-dilerskog društva prema jednom licu, odnosno prema više povezanih lica koja prelazi 10% kapitala brokersko-dilerskog društva.

(3) Iznos svih velikih izloženosti riziku brokersko-dilerskog društva ne smije preći 800% visine kapitala brokersko-dilerskog društva.

(4) Brokersko-dilersko društvo dužno je u roku od 15 dana da dostavi Komisiji prijedlog mjera koje će preduzeti radi smanjivanja izloženosti iznad dozvoljene izloženosti propisane članom 19. stav 1. ovog pravilnika.

### **III POSEBNE REZERVE**

#### **Члан 24.**

(1) Brokersko-dilersko društvo treba da obrazuje rezerve za opšte rizike namijenjene pokriću eventualnih gubitaka zbog rizika koji proizlaze iz cjelokupnog njegovog poslovanja.

(2) Ako brokersko-dilersko društvo obrazuje rezerve za rizike iz stava 1. ovog člana, u bilansu uspjeha mora odvojeno prikazati prihode i rashode povezane s povećanjem, odnosno smanjenjem ovih rezervi.

#### **Члан 25.**

(1) Brokersko-dilersko društvo je dužno da obrazuje posebne rezerve s obzirom na posebne rizike koji proizlaze iz pojedinačnih poslova, odnosno vrste poslova koje obavlja.

(2) Posebnim rezervama iz stava 1. ovog člana smatraju se i rezerve koje brokersko-dilersko društvo obrazuje s obzirom na poseban rizik naplativosti potraživanja po osnovu garancije za potraživanja klijenata u slučaju stečaja drugog brokersko-dilerskog društva.

(3) Brokersko-dilersko društvo dužno je da obrazuje posebne rezerve za pojedinačne poslove iz stava 1. ovog člana na teret rashoda i da ih prikaže na posebnom računu na strani pasive kao dugoročna rezervisanja.

(4) Posebne rezerve za pojedinačni posao iz stava 1. ovog člana koriste se u slučaju gubitka koji nastaje u vezi sa tim poslom, kad dođe do smanjenja osnove za izračunavanje posebnih rezervi, pri čemu se korišćenje posebnih rezervi iskazuje kao prihod koji služi za pokriće gubitaka iz ovog stava.

#### **Члан 26.**

(1) Posebne rezerve utvrđuju se kao pozitivna razlika između obezbijedene vrijednosti imovine klijenta i trenutne vrijednosti imovine klijenta.

(2) Brokersko-dilersko društvo utvrđuje vrijednost stavki aktive i pasive:

- a) po tržišnoj cijeni u skladu sa stavom 3. ovog člana, za sve bilansne i vanbilansne stavke kojima se trguje na organizovanom tržištu berze člana Međunarodne federacije berzi (IFSE);
- b) po neto knjigovodstvenoj vrednosti bilansnih i vanbilansnih stavki iz aktive i pasive, kad nije moguće koristiti tržišnu cijenu.

(3) Tržišna cijena iz stava 2. tačka a) ovog člana je cijena koju je zvanično objavilo organizovano tržište na kom se tom hartijom trguje.

(4) Hartija iz stava 3. ovog člana se vrednuje po jedinstvenom kursu, ako postoji jedinstveni kurs na tom tržištu, odnosno po cijeni zatvaranja pozicije, ako jedinstveni kurs ne postoji, pri čemu se kratke pozicije procjenjuju po posljednjoj ponuđenoj prodajnoj cijeni, a duge pozicije se procjenjuju po posljednjoj ponuđenoj kupovnoj cijeni.

(5) Procjena iz stava 4. ovog člana mora se vršiti po srednjoj cijeni kad se na taj način obezbjeđuje veća opreznost u vrednovanju hartije od vrijednosti.

#### **Члан 27.**

Brokersko-dilerska društva dužna su da posebne rezerve obrazovane u godišnjem bilansu stanja prikazuju zasebno, kao i da prihod i trošak iz posebnih rezervi u godišnjem bilansu uspjeha prikazuju zasebno.

#### **IV LIKVIDNOST BROKERSKO – DILERSKOG DRUŠTVA**

##### **Члан 28.**

Brokersko-dilersko društvo je dužno da, radi zaštite od rizika likvidnosti, utvrdi i sprovodi politiku urednog upravljanja likvidnošću, koja obuhvata:

- a) planiranje poznatih i očekivanih novčanih izdataka i dovoljnih novčanih priliva,
- b) redovno praćenje likvidnosti,
- v) preduzimanje odgovarajućih mjera za sprečavanje, odnosno otklanjanje uzroka nelikvidnosti.

##### **Члан 29.**

(1) Koeficijent likvidnosti brokersko-dilerskog društva izračunava se kao odnos likvidnih sredstava i dospjelih obaveza i obaveza koje dospijevaju u kratkom roku.

(2) Najniža dozvoljena vrijednost pokazatelja vrijednosti neto likvidnih sredstava društva iznosi 1 (jedan).

##### **Члан 30.**

(1) Pod likvidnim sredstvima iz člana 28. stav 1. u smislu ovog pravilnika podrazumijevaju se:

- a) novac na računu i u blagajni,
- b) depoziti oročeni na rok do godinu dana i depoziti kojima je do dospijeca manje od godinu dana,
- v) obveznice ili kuponi obveznica, blagajnički zapisi i druge hartije od vrednosti čiji je emitent Centralna banka Bosne i Hercegovine, Republika Srpska, centralna banka ili vlada države članice EU ili države članice OECD,
- g) neiskorišćeni dio ugovorom predviđenih безусловnih kreditnih instrumenata banaka sa sjedištem u Republici Srpskoj, državi članici EU ili državi članici OECD, koji može biti iskorišćen u roku od pet dana, u iznosu utvrđenom tim ugovorom,
- d) dospjela i nedospjela potraživanja koja su brokersko-dilerskom društvu unaprijed plaćena ili postoji potvrda izdata od banke sa sjedištem u Republici Srpskoj, državi članici EU ili državi članici OECD kao dokaz da je plaćanje izvršeno,
- đ) neto likvidna potraživanja; čija se ukupna vrijednost izračunava na način da se ukupna kratkoročna potraživanja umanje za:
  - 1) potraživanja prema zaposlenima, članovima uprave i nadzornog odbora društva,
  - 2) potraživanja koja nisu vezana za poslovanje s vrijednosnim papirima,
  - 3) potraživanja po kamatama,
  - 4) ostala potraživanja koja su starija od 30 dana ili 5 dana nakon dospijeca,
- e) vrijednosne papire u vlastitom portfelju društva koji kotiraju na berzi, a obuhvataju:
  - 1) akcije,

- 2) obveznice,
- 3) udjele u otvorenim fondovima,
- 4) ostali vrijednosni papiri.

### **Члан 31.**

(1) Brokersko društvo vrednuje hartije od vrijednosti po zaključnoj cijeni trgovanja zadnjeg dana u izvještajnom periodu.

(2) Ukoliko zadnjeg dana u izvještajnom periodu nije bilo trgovanja, tada se hartije od vrijednosti vrednuju po prvoj dostupnoj zaključnoj cijeni u zadnjih 7 (sedam) dana.

(3) Ukoliko zaključna cijena iz stava 1. i zaključna cijena u periodu iz stava 2. ovog člana nije dostupna ili je odstupala više od:

- a) 5 % u odnosu na prosječnu zaključnu cijenu za vrijednosne papire koji su uvršteni na službeno berzansko tržište, ili
- b) 10% u odnosu na prosječnu zaključnu cijenu za ostale hartije od vrijednosti, hartije od vrijednosni se vrednuju po prosječnoj zaključnoj cijeni u izvještajnom periodu.

(4) Pod prosječnom zaključnom cijenom u smislu ovog pravilnika podrazumijeva se ponderisani prosjek zaključnih cijena izvještajnog perioda.

(5) Ukoliko se vrijednosnim papirom istovremeno trgovalo na više berzi, vrijednosni papir se vrednuje po nižoj cijeni.

(6) Ako se vrijednosnim papirima nije trgovalo u toku izvještajnog perioda, oni se ne uključuju u likvidna sredstva.

(7) Dužničke hartije od vrijednosti koje emituje Centralna banka Bosne i Hercegovine, Republika Srpska, centralna banka ili vlada države članice EU ili države članice OECD, vrednuju se po njihovoj nominalnoj vrijednosti.

(8) Udjeli u otvorenim fondovima vrednuju se po prodajnoj cijeni udjela zadnjeg dana izvještajnog perioda odnosno, na način propisan ovim članom za hartije od vrijednosti.

### **Члан 32.**

Pod kratkoročnim obavezama u smislu ovog pravilnika podrazumijevaju se obaveze s dospijecom unutar godine dana od dana izračunavanja pokazatelja neto likvidnih sredstava.

## **V IZVJEŠTAVANJE KOMISIJE**

### **Члан 33.**

(1) Brokersko-dilersko društvo je obavezno da Komisiji dostavlja mjesečne izvještaje o adekvatnosti kapitala, izloženosti riziku, posebnim rezervama i likvidnosti brokersko - dilerskog društva.

(2) Izvještaji iz stava 1 ovog člana dostavljaju se na obrascima:

- a) Obrazac 1: AK – BDD - K
- b) Obrazac 2: AK – BDD
- v) Obrazac 3: AK – BDD – PR – DHOV

- g) Obrazac 4: AK – BDD – OR – DHOV
  - d) Obrazac 5: AK – BDD – POR – VHOV
  - đ) Obrazac 6: AK – BDD – RD
  - e) Obrazac 7: AK – BDD – TR
  - ž) Obrazac 8: LI - BDD
- koji su sastavni dio ovog pravilnika.

(3) Rok za dostavu izvještaja iz stava 1. ovoga člana sa stanjem na posljednji dan izvještajnog perioda je 8 (osam) dana od protoka posljednjeg dana izvještajnog perioda.

#### **Члан 34.**

(1) Brokersko-dilersko društvo je obavezno da dnevno izračunava koeficijente likvidnosti sredstava.

(2) Ukoliko je koeficijent likvidnosti sredstava manji od 1,00 (jedan), brokersko-dilersko društvo je obavezno da o tome odmah obavijesti Komisiju, na obrascu iz člana 32. stav 2. tačka ž) ovog pravilnika.

(3) U slučaju iz stava 2. ovog člana, brokersko-dilersko društvo u obavezi da u roku od 8 (osam) dana, odnosno najkasnije do kraja izvještajnog perioda uskladi svoje poslovanje sa odredbama ovog pravilnika.

(4) Brokersko-dilersko društvo dužno je da Komisiju odmah obavijesti o nemogućnosti izmirenja dospjele novčane obaveze.

#### **Члан 35.**

(1) U slučaju da kapital brokersko-dilerskog društva, ne odgovara iznosu utvrđenom članom 6. stav 2. ovog pravilnika, uprava brokersko-dilerskog društva mora odmah donijeti mjere za obezbjeđenje minimalnog kapitala za koje je sama nadležna, odnosno izraditi prijedlog mjera za koje su nadležni drugi organi brokersko-dilerskog društva.

(2) O mjerama, odnosno o prijedlogu mjera iz stava 1. ovog člana, uprava brokersko-dilerskog društva obavezna je da obavijesti Komisiju, u mjesečnom izveštaju iz člana 32. ovog pravilnika.

### **VI PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE**

#### **Члан 36.**

(1) Brokersko-dilersko društvo ne može donositi odluke o isplati dobiti ni u obliku dividende, ni u obliku isplate po osnovu učešća u dobiti uprave i nadzornog odbora društva, odnosno zaposlenih - u slijedećim slučajevima:

- a) ako je njegov kapital manji od minimalnog kapitala koji se propisuje u skladu sa članom 6. stav 2. ovog pravilnika,
- b) ako bi se njihov kapital zbog isplate dobiti smanjio toliko da ne bi dostigao minimalni kapital koji se propisuje u skladu sa članom 6. stav 2. ovog pravilnika,
- v) ako ne obezbijedi najmanji obim likvidnosti u skladu sa članom 28. stav 2. ovog pravilnika,
- g) ako zbog isplate dobiti ne bi moglo da obezbijedi najmanji obim likvidnosti koji se propisuje u skladu sa članom 28. stav 2. ovog pravilnika.

(2) Odluka skupštine brokersko-dilerskog društva koja je u suprotnosti sa stavom 1. ovog člana nema pravno dejstvo.

#### **Члан 37.**

Ako Komisija pri vršenju nadzora utvrdi da brokersko-dilersko društvo ne dostiže minimalni potrebni kapital iz člana 6. stav 2. ovog pravilnika, odnosno da nije sposobno da izmiruje dospjele novčane obaveze, može tom društvu privremeno zabraniti obavljanje svih ili pojedinih poslova u vezi sa hartijama od vrijednosti - u trajanju do tri mjeseca.

#### **Члан 38.**

(1) Brokersko-dilerska društva su obavezna da usklade svoje poslovanje sa odredbama ovog pravilnika i dostave prvi izvještaj po odredbama ovog pravilnika sa stanjem na dan 30. septembar 2007. godine.

#### **Члан 39.**

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u “Službenom glasniku Republike Srpske”.

Broj: 01-LVIII-1152/07  
Banja Luka, 30.03.2007. godine

Predsjednik  
Komisije za hartije od vrijednosti  
**Miodrag Jandrić**